REPUBLIKA SLOVENIJA
**ZAGOVORNIK NAČELA ENAKOSTI**

REPUBLIKA SLOVENIJA
ZAGOVORNIK NAČELA ENAKOSTI

Podpisnik:Miha Lobnik
Izdajatelj certifikata:Republika Slovenija
Serijska št. certifikata:6d 0f 14 5e 00 00 00 00
Datum poteka certifikata:16.01.2022
Datum in čas podpisa:00:09, 09.10.2020
Referenčna številka:0701-15/2020/1

Železna cesta 16, 1000 Ljubljana
01 4735 550
gp@zagovornik-rs.si

**Državni zbor**
**Poslanke in poslanci**
Šubičeva ulica 4
1102 Ljubljana

E: gp@dz-rs.si

Številka: 0701-15/2020/1
Datum: 8. 10. 2020

Zadeva: **Priporočilo Zagovornika načela enakosti glede predloga Zakona o začasnih ukrepih za omilitev in odpravo posledic COVID-19 (EPA: 1378 – VIII)**

Spoštovani,

Zagovornik načela enakosti (v nadaljevanju: Zagovornik) na podlagi druge, šeste in sedme alineje 21. člena Zakona o varstvu pred diskriminacijo (v nadaljevanju: ZVarD)[1] pošilja priporočilo k predlogu Zakona o začasnih ukrepih za omilitev in odpravo posledic COVID-19 (EPA: 1378 – VIII, v nadaljevanju: ZZUOOP). Zagovornik pozdravlja prizadevanja Vlade Republike Slovenije in Državnega zbora, da z interventnimi zakonskimi ukrepi naslavljata stisko najbolj ranljivih skupin prebivalstva.

Zagovornik pozdravlja predloge ukrepov za izboljšanje dostopnosti zdravstvenih in socialnih storitev, ukrepe na trgu dela, pomoč gospodarstvu idr., hkrati pa priporoča:

1. da se tudi za delavce iz 55. člena zagotovi **nadomestilo, ki ni nižje od minimalne plače**, kar pomeni, da bi bili v pravici do nadomestila delavci, ki ne morejo opravljati dela zaradi karantene ali varstva otrok, izenačeni z delavci, ki so na začasnem čakanju na delo;
2. da se med prejemnike nadomestila iz 55. člena vključi tudi **starše oziroma skrbnike odraslih oseb** z intelektualnimi in psihosocialnimi invalidnostmi (ki bivajo doma z drugimi člani gospodinjstva);
3. da se med prejemnike nadomestila iz 55. člena **poleg staršev otrok** vključi tudi **skrbnike in rejnike** otrok, ki so v enakem položaju v smislu nezmožnosti opravljanja dela zaradi obveznosti varstva otroka, ki mu je bila odrejena karantena oziroma ne more obiskovati vrtca ali šole;
4. da se v zakon **vključi dodatne utemeljitve** razlikovanja upravičencev in načinov določitve višine pomoči/ nadomestil;
5. razmislek o **možnostih uvedbe dodatnih posebnih ukrepov** za zagotavljanje enakih možnosti tistim, ki bodo najbolj prizadeti v primeru sprejetja strožjih, z načrtom že predvidenih ukrepov za zajezitev širjenja okužb (npr. omejitev gibanja in poslovanja).

Zagovornik v nadaljevanju podaja podrobnejšo obrazložitev priporočila.

S spoštovanjem,

Miha Lobnik
ZAGOVORNIK NAČELA ENAKOSTI

[1] Uradni list RS, št. 33/16 in 21/18 – ZNOrg

Poslano:
- naslovniku
- zbirka dok. gradiva

V vednost:
- Državni svet (gp@ds-rs.si)
- Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (gp.mddsz@gov.si)
- Varuh človekovih pravic (info@varuh-rs.si)

Priloga: Utemeljitev strokovne službe Zagovornika k priporočilu št. 0701-15/2020/1

**UTEMELJITEV STROKOVNE SLUŽBE ZAGOVORNIKA K PRIPOROČILU ŠT. 0701-15/2020/1**

Kot je Zagovornik že izpostavil v **preteklih priporočilih**[2], so epidemija in njeni učinki prizadeli vse ljudi, vendar ne vseh enako. Zagovornik se pri spremljanju ukrepov za blaženje posledic epidemije zato osredotoča na vprašanje potreb oseb, ki so jih zaradi določene osebne okoliščine posledice epidemije prizadele bolj kot druge ter na vprašanje enake obravnave vseh oseb ne glede na njihove osebne okoliščine. Ključno je, da odločevalci pri ukrepih na nikogar ne pozabijo, hkrati pa vse z ukrepi naslovljene osebe, ki so v primerljivem položaju, obravnavajo enako.

Zagovornik pozdravlja predloge ukrepov za izboljševanje dostopnosti do **zdravstvenih storitev**, ki poskušajo zagotoviti enako obravnavo oseb glede na njihovo **zdravstveno stanje**, ki je z ZVarD zavarovana osebna okoliščina. Zagovornik podpira predlagani razpis za izboljševanje dostopnosti do zdravstvenih storitev, pri čemer opozarja, da je potrebno iz vidika sorazmernosti najprej poskrbeti za tiste, ki zdravstvene storitve najbolj potrtebujejo in jih **čakalne vrste najbolj ogrožajo**. To niso nujno tisti, ki čakajo najdlje (kar določa 32. člen ZZUOOP). Prav tako Zagovornik pozdravlja pomoč zdravstvenim zavodom (npr. sofinanciranje osebne varovalne opreme) in NIJZ (npr. financiranje opreme in informacijske podpore), namenitev dodatnih sredstev za izvedbo projektov in programov za zajezitev in odpravo posledic COVID-19 idr.

Zagovornik že dlje časa opozarja na ranljiv položaj **starejših oseb** in **oseb z invalidnostmi**, ki se je z epidemijo še poslabšal. V zvezi s tem je Zagovornik 10. 4. 2020 Vladi RS[3] in 23. 4. 2020 Državnemu zboru[4] priporočil, da naj se domovom za starejše, drugim javnim socialnovarstvenim zavodom ter ostalim izvajalcem socialno-varstvenih storitev zagotovi dodatna pomoč za zagotavljaje dovoljšnega kadra, tehnične in zaščitne opreme in drugih pogojev za soočanje z epidemijo ter preprečevanje negativnih posledic socialne izolacije uporabnikov. Zato Zagovornik podpira ukrepe iz predloga ZZUOOP na področju **socialnega varstva**, npr.:

- vzpostavitev stalne delovne skupine koordinatorjev za preprečevanje in obvladovanje okužb;
- možnosti začasne razporeditve zaposlenih k drugemu izvajalcu socialno varstvene storitve; (so)financiranje obvezne zaloge osebne varovalne opreme;
- sofinanciranje kadrovskih krepitev, zaščitne opreme, dezinfekcije prostorov, nakup opreme idr.

Le z dodatno pomočjo in viri se lahko starejšim zagotovijo primerne storitve in obravnava.

Zagovornik je že opozoril in ponovno opozarja na položaj manj premožnih oziroma na presek z ZVarD zaščitenih osebnih okoliščin **premoženjskega stanja**, **družbenega položaja** (npr. brezdomcev in študentov), **družinskega stanja** (npr. enostarševske družine**)**, **starševstva** idr. Zato so dobrodošla predvidena dodatna sredstva za plačilo stroškov hrane oziroma materialne pomoči humanitarnim organizacijam. Prav tako je s tega vidika smiselna vzpostavitev oziroma zagotavljanje **nastanitvenih kapacitet** za osebe, ki na naslovu svojega stalnega ali začasnega prebivališča ali drugem primernem prostoru ne morejo zagotoviti izvajanja ukrepa osamitve (izolacije) ali karantene na domu (med temi so npr. tudi brezdomci).

Eden izmed ukrepov za zajezitev širjenja okužb, ki neenako vpliva na družbene skupine, je odrejanje karantene. Ta zaradi nižjega nadomestila postavlja v slabši položaj delavce z manj prihodki, enostarševske družine idr. Zagovornik zato podpira predlog, ki delavcem, ki zaradi odrejene karantene ali višje sile, ki je posledica obveznosti varstva otroka zaradi odrejene karantene ali druge zunanje objektivne okoliščine, nemožnosti obiskovanja vrtca ali šole ne morejo opravljati dela, namenja **nadomestilo plače** v višini, kot je določena z zakonom, ki ureja delovna razmerja, za primer začasne nezmožnosti zagotavljanja dela iz poslovnega razloga. (55. člen in šesti odstavek 57. člena). Ta skladno s 138. členom ZDR-1 znaša 80 odstotkov siceršnje plače delavca.

[2] Priporočila Zagovornika so dostopna na: http://www.zagovornik.si/priporocila-2020/
[3] Dostopno na: http://www.zagovornik.si/wp-content/uploads/2020/04/Priporo%C4%8Dila-Zagovornika-na%C4%8Dela-enakosti-glede-nadaljnjih-ukrepov-za-bla%C5%BEenje-posledic-epidemije-Covid-19-z-namenom-prepre%C4%8Devanja-in-odprave-diskriminacije.pdf
[4] Dostopno na: http://www.zagovornik.si/wp-content/uploads/2020/04/Priporocilo_Zagovornika_nacela_enak_P.pdf

**1.**

**Zagovornik priporoča, da se tudi za delavce iz 55. člena zagotovi nadomestilo, ki ni nižje od minimalne plače, kar pomeni, da bi bili v pravici do nadomestila izenačeni delavci, ki so na čakanju, z delavci, ki ne morejo opravljati dela zaradi karantene ali varstva otrok.**

Drugi odstavek 26. člena Zakona o interventnih ukrepih za zajezitev epidemije COVID-19 in omilitev njenih posledic za državljane in gospodarstvo (Uradni list RS, št. 49/20 in 61/20), ki je veljal od 13. marca 2020, je določal, da v času začasnega čakanja na delo in v času, ko delavec zaradi višje sile ne opravlja dela, prejme nadomestilo plače, ki **ne sme biti nižje od minimalne plače** v Republiki Sloveniji.

Predlog ZZUOOP določa enako v 69. členu, ki določa pravico do nadomestila plače v času začasnega čakanja na delo. Vendar pa za razliko od prvotnega zakona, predlog ZZUOOP iz zagotavljanja nadomestila vsaj v višini minimalne plače izpušča delavce, ki zaradi odrejene karantene ali višje sile, ki je posledica obveznosti varstva otroka, ne morejo opravljati dela. Zaradi primerljivih položajev oseb, ki ne morejo opravljati dela zaradi s COVID-19 povezane višje sile, Zagovornik priporoča, da se tudi za delavce iz 55. člena zagotovi nadomestilo, ki **ne sme biti nižje od minimalne plače** v Republiki Sloveniji.

**2.**

**Zagovornik priporoča, da se med prejemnike nadomestila iz. 55. člena vključi tudi starše oziroma skrbnike odraslih oseb z intelektualnimi in psihosocialnimi invalidnostmi (ki bivajo doma z drugimi člani gospodinjstva).**

Zagovornik opozarja tudi na **položaj odraslih oseb, ki so pod različnimi oblikami skrbništva**, zlasti ljudi z intelektualnimi in psihosocialnimi invalidnostmi, in bivajo doma z drugimi člani gospodinjstva. Mnogi so pogosto vsaj del dneva zdoma, to je v času, ki je primerljiv delavniku v institucionalnem varstvu (varstveno delovni centri), zato so njihovi skrbniki lahko zaposleni in delajo, skrb in podporo pa svojim varovancem nudijo v času izven svojega delovnika. Tudi za takšne primere je treba predvideti **nadomestilo skrbnikom** v primeru višje sile, ki je posledica karantene ali varstva zaradi odrejene karantene ali druge zunanje objektivne okoliščine nemožnosti obiskovanja institucionalnega varstva njihovih varovancev, ki odrasle osebe. Trenutno predlagani 55. člen namreč ureja le položaj staršev otrok.

**3.**

**Zagovornik priporoča, da se med prejemnike nadomestila iz 55. člena poleg staršev otrok vključi tudi skrbnike in rejnike otrok, ki so v enakem položaju v smislu nezmožnosti opravljanja dela zaradi obveznosti varstva otroka, ki mu je bila odrejena karantena oziroma ne more obiskovati vrtca ali šole.**

Predlog ZZUOOP v 55. določa, da je do nadomestila plače upravičen delavec, eden od **staršev**, ki ne more opravljati dela zaradi višje sile. Zagovornik opozarja, da so tudi **skrbniki** in **rejniki** otrok v enakem položaju v smislu nezmožnosti opravljanja dela zaradi odrejene karantene ali višje sile, ki je posledica obveznosti varstva otroka zaradi odrejene karantene ali druge zunanje objektivne okoliščine, nemožnosti obiskovanja vrtca ali šole. Zato bi moral predlog ZZUOOP vključevati tudi njih.

**4.**

**Zagovornik priporoča, da se v zakon vključi dodatne utemeljitve razlikovanja upravičencev in načinov določitve višine pomoči/ nadomestil.**

Zagovornik opozarja na določbe 18. člena ZvarD, ki določa, da morajo biti posebni ukrepi, torej ukrepi ki zasledujejo legitimen cilj odprave manj ugodnega položaja oseb z določeno osebno okoliščino, utemeljeni in sorazmerni. Upravičenci za delno povrnjeni izgubljeni dohodek, ki zaradi odrejene karantene na domu ali nezmožnosti opravljanja dela zaradi višje sile zaradi obveznosti

varstva otrok ne morejo opravljati dejavnosti in organizirati opravljanja dejavnosti na domu, so skladno s predlaganim 90. členom tudi samozaposleni, družbeniki, ki so poslovodne osebe, in kmeti. V tem kontekstu ostaja nepojasnjeno, zakaj ukrepi, ki naslavljajo manj ugoden položaj delavcev v karanteni in staršev, ki skrbijo za otroke, osebam iz 90. člena predloga ZZUOOP, zagotavljajo **drugačno višino nadomestila** (v prav tako nepojasnjeni višini 250 evrov).

**5.**

**Zagovornik priporoča razmislek o možnostih uvedbe dodatnih posebnih ukrepov za zagotavljanje enakih možnosti tistih, ki bodo najbolj prizadeti v primeru sprejetja strožjih, z načrtom že predvidenih ukrepov za zajezitev širjenja okužb (npr. omejitev gibanja in poslovanja).**

Zagovornik opozarja, da bo treba, če bodo ponovno sprejeti bolj strogi ukrepi za zajezitev širjenja okužb (npr. omejitev gibanja in poslovanja), ponovno **uvesti tudi več t.i. posebnih ukrepov** za zagotavljanje enakosti oziroma enakih možnosti v smislu dodatne pomoči tistim, ki jih ukrepi najbolj prizadenejo (npr. starejši, študenti, osebe z invalidnostmi idr.). Ker so določeni ukrepi za zajezitev širjenja okužb z načrtom ukrepov že določeni in predvideni, bi lahko temu sledilo tudi načrtovanje in priprava zakonske podlage za komplementarne posebne ukrepe.